

A kisasszony

„...én egész életemben mindig hálával gondoltam Meszlényi kisasszonyra. Mert nem kis mértékben járult ő hozzá a maga életével annak a regénynek nem mindennapi sikeréhez, amelyet a Vörös Postakocsi néven annyian olvastak Magyarországon” — írta Krúdy Gyula 1926-ban, a Színházi Életben. Ki is volt ez a Meszlényi Adrien, akinek életéből Krúdy sokmindent ellesett és megírt, s aki központi figurája az író Lujza utazásai című novellafüzérének, amelyet az 1918-as forradalom kitörése miatt nem adott ki az Athenaeum, holott már hirdették a könyv megjelenését.

Meszlényi kisasszony valódi neve Meiszlinger Adél volt, s — Szinnyi József adatai szerint — 1872-ben született Alexandriában; apja Meiszlinger Alajos, miniszteri fogalmazó. Igaz viszont, hogy Krúdy mindenütt Gyöngytyúk — ma Gyulai Pál — utcai házgondnoknak írja a kisasszony apját, akinek egyiptomi tartózkodását sehol nem említi. Vajon mi lehet az igazság?

Az bizonyos, hogy Meszlényi Adrien 1885-ben iratkozott be a színi képezdébe, majd Szemere Miklós protekciójával 1890-ben a Nemzeti Színház tagja lett, bár a szerződés még így sem ment könnyen. (A Meszlényi művésznevet is Szemere találta ki.) A társasági szende szerepkörét töltötte be és nagyobb feladatot soha nem is kapott, mert nem volt elég jó a memóriája a tanuláshoz.

Szemere szentpétervári követ korában, 1890-ben ismerkedett meg a kisasszonnyal, s távollétében állandóan figyelte. E szokásától a gyanakvó nagyúr élete végéig nem tágtott, igaz csalódnia sem kellett, a hölgy megőrizte számára női erényeit.

Meszlényi Adriennek végül is nem volt más dolga, mint hogy elhitesse: nem Gyöngytyúk utcai kis polgárlány, hanem „démionde”, akít az utcán megismernek és megbámulnak, aki a legelső párizsi és bécsi szabóságoknál varrat, s aki versenylovakat futtat. A kisasszony képét tulajdonképpen Szemere Miklós formálta meg saját ízlése szerint, noha soha nem vette feleségül. Két egymáshoz sehogyan sem illő ember volt. A kisasszony — Krúdy szerint — francia babautánzat, örökös rózsaszínűség, aki összeszorított ajkaival csak arra ügyelt, nehogy valami hibát kövessen el a társalgásban, hogy Szemere megharagudjon. Élete párja volt ennek a magányos nagyúrnak, holott életükben

talán egy órát sem beszélgettek igaz őszinteséggel egymással. „...íme olyan galambot választott élettársul, aki a legszürkébb volt mindazok között, amelyek Pest háztetői felett repdesnek, aki sohasem szolgált neki meglepetéssel sem az életben, sem a színpadon, sem a turfon...” Amikor Szemere az Arany Sasból átköltözött a Pannónia-szállóba (a mai Rákóczi út 5. szám alá), ahol aztán élete végéig lakott, Meiszlingerék szemben a fogadóval béreltek lakást a harmadik emeleten. Szemere kocsisa naponta vitte az üzeneteket és az ajándékokat.

Meszlényi Adrien ugyancsak Szemere jóvoltából lett a Fővárosi Lapok című nagy múltú napilap kiadója 1897 első felében, ám amikor a nábob elutazott a bécsi versenyekre, a kisasszonynak már nem volt kedve saját pénzéből támogatni az irodalmat. Bizonyára nem sok példa akadt rá, hogy a Nemzeti Színház egy harmadrangú színésznőjének saját hírlapja legyen, amelyben kritikát írathatott vetélytársnőiről is. Vay Sándor, Gáspár Imre, Benedek Aladár, Zsoldos László és az alig Pestre érkezett fiatal Krúdy volt a tagja a Préter utcai kis szerkesztőségnek.

Az újságkiadás is a külsőségeket szolgálta Meszlényi Adrien életében. Természetes soha nem mert lenni. Merev arccal ült karosszékében a régi lóversenytéren, s csak akkor rebbent meg a szemé, amikor a Szemere ajándékozta versenylovak egyike győztesként haladt el a célkarikánál. Ilyenkor meg a hangjából sem tudta eltüntetni a Gyöngytyúk utcát. — Fogadta a lovat, Szemere? — kiáltotta már messziről a páholyához közeledő nagyúrnak. A kisasszony — ahéven persze — több Krúdy novellában és regényben felbukkan. Nem neki való életet élt. Igaz, a regényes szerelem elműltával is megmaradt a fővági tisztelet, amellyel a nagyúr körülvette, amiért neki áldozta az életét.

Meszlényi Adrien 1926-ban halt meg, s életében talán csak a pénzt szerette egyedül. Halála alkalmából Krúdy azt írta: sokkal boldogabb életet élt volna, ha nem hagyja el a Gyöngytyúk utcát és a közeli józsefvárosi templomban egy hozzávaló férfinak nyújtja a kezét, akinek kedvéért nem kellett volna egzotikus madarakat ennie a Nemzeti Kaszinó éttermében.

(fehér b.)